

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annettua lakia siten, että alkoholijuomien valmisteveroa korotettaisiin. Veronkorotus kohdistettaisiin kaikkiin juomaryhmiin pääosin yhtä suurena suhteessa juoman sisältämään alkoholiin. Viinin veronkorotus olisi lievästi muiden juomaryhmien veronkorotusta suurempi. Oluen valmisteveroa korotettaisiin 4,2 prosenttia, mietojen käymisteitse valmistettujen juomien, kuten siiderin, valmisteveroa 3,7 prosenttia, viinin valmisteveroa 6,0 prosenttia, välituotteiden valmisteveroa keskimäärin 4,6 prosenttia ja etyylialkoholi-veroluokan valmisteveroa 3,2 prosenttia. Keskimäärin alkoholi-juomien valmisteveron veronkorotus olisi noin 5 prosenttia.

Vähän alkoholia sisältävän oluen ja etyylialkoholi-veroluokan verotasoihin ehdotetaan muita juomaryhmiä suurempia korotuksia. Ehdotus lieventäisi sitä epäkohtaa, että alkoholittomista juomista perittävä virvoitusjuomaveron on nykyisin korkeampi kuin vähän alkoholia sisältävän oluen tai etyylialkoholipohjaisen juoman alkoholivero litraa kohden laskettuna.

Veronkorotuksen seurauksena alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat nousisivat arviolta keskimäärin runsas 2 prosenttia.

Ehdotettu veronkorotus kasvattaisi alkoholiveron tuottoa vuositasolla noin 50 miljoonaa euroa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Lainsäädäntö	3
2.2 Käytäntö	9
2.3 Nykytilan arviointi	13
3 Tavoitteet	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	15
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	15
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	18
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	22
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	22
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	23
6 Lausuntopalaute	24
7 Voimaantulo	25
8 Suhde muihin esityksiin.....	25
LAKIEHDOTUS	26
Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta.....	26
LIITE	27
LIITE	28
RINNAKKAISTEKSTI.....	28
Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta.....	28

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan alkoholiveron maltillisia korotuksia jatketaan 50 miljoonalla eurolla ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset niin, että vaikutukset matkustajatuontiin seurataan.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Esityksestä pyydettiin lausuntoa ministeriöiltä, viranomaisilta sekä toimialan yrityksiltä, kaupan alalta, terveysjärjestöiltä ja veronmaksajia edustavilta järjestöiltä, yhteensä 22 taholta. Lausuntopyynnöt ja saadut lausunnot ilmenevät [valtioneuvoston hankesivuilta tunnuksella VM114:00/2020](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö

Alkoholiverolaki

Alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverotuksesta säädetään alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetussa laissa (1471/1994), jäljempänä *alkoholiverolaki*. Laissa alkoholijuomalla tarkoitetaan nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää yli 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Oluen osalta alkoholijuomana pidetään kuitenkin juomaa, joka sisältää yli 0,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Alkoholijuomat jaetaan alkoholiverolaissa viiteen ryhmään; olueen, viineihin, muihin käymisteitse valmistettuihin alkoholijuomiin, välituotteisiin ja etyylialkoholiin. Nämä tuotteet määritellään laissa tullitariffinimikkeiden ja sanallisten tarkennusten avulla. Alkoholista ja alkoholijuomista on suoritettava veroa lain liitteenä olevan verotaulukon mukaisesti.

Oluella tarkoitetaan alkoholiverolaissa tullitariffinimikkeeseen 2203 kuuluvaa mallasjuomaa sekä nimikkeeseen 2206 kuuluvaa oluen ja alkoholittoman juoman sekoitusta, joiden alkoholipitoisuus on yli 0,5 tilavuusprosenttia. Olut verotetaan juoman etyylialkoholipitoisuuteen perustuen. Oluen vero on 36,50 senttiä senttilitralla etyylialkoholia, jos oluen alkoholipitoisuus on yli 2,8 tilavuusprosenttia. Vastaava vero on 11,40 senttiä, jos oluen alkoholipitoisuus on yli 0,5 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia. Pienten riippumattomien panimoiden alkoholijuomaveroa on alennettu 10—50 prosentilla oluen vuosittaisesta tuotantomäärästä riippuen.

Alkoholiverolaissa erotetaan toisistaan viini ja muu käymisteitse valmistettu juoma. Viininä verotetaan rypäleestä valmistettu viini, joka on valmistettu ilman väkevöintiä eikä sisällä lisättyä etyylialkoholia. Muuna käymisteitse valmistettuna juomana pidetään sellaista käymisteitse valmistettua juomaa, joka ei ole viiniä tai olutta eikä sisällä lisättyä etyylialkoholia ja jonka alkoholipitoisuus on enintään 15 tilavuusprosenttia. Tällaisia juomia ovat esimerkiksi siideri, käymispohjaista alkoholia sisältävät long drink -juomat ja marjaviinit. Lisäksi muuna käymisteitse valmistettuna juomana pidetään sellaista käymisteitse valmistettua juomaa, joka ei ole viiniä tai olutta ja jonka alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 8,5 tilavuusprosenttia ja joka sisältää

lisättyä etyylialkoholia. Viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien valmistevero määräytyy litralta valmista tuotetta. Jos juoman alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttia, veroa kannetaan 32 senttiä litralta valmista tuotetta. Jos alkoholipitoisuus on yli 2,8 mutta enintään 5,5 tilavuusprosenttia, vero on 191 senttiä litralta valmista tuotetta. Jos alkoholipitoisuus on yli 5,5 mutta enintään 8 tilavuusprosenttia, vero on 275 senttiä litralta valmista tuotetta. Yleisimmin kulutetuissa viineissä ja muissa käymisteitse valmistetuissa alkoholijuomissa, joissa alkoholipitoisuus on yli 8 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia, vero on 397 senttiä litralta valmista juomaa. Lisäksi, jos viinin etyylialkoholipitoisuus on yli 15 mutta enintään 18 tilavuusprosenttia, vero on myös 397 senttiä litralta valmista juomaa.

Tuotteet, jotka on valmistettu käymisteitse ja jotka eivät täytä oluen, viinin tai muun käymisteitse valmistetun juoman määritelmää, kuten esimerkiksi väkevöidyt viinit, verotetaan välituotteina. Välituotteiden vero on 478 senttiä litralta valmista tuotetta, jos tuotteiden alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia. Jos alkoholipitoisuus on yli 15 mutta enintään 22 tilavuusprosenttia, vero on 738 senttiä litralta valmista tuotetta.

Etyylialkoholista kannetaan veroa juoman etyylialkoholipitoisuuden perusteella. Tullitariffinimikkeeseen 2208 kuuluvista väkevästä alkoholijuomista, joiden alkoholipitoisuus tilavuusprosentteina on yli 1,2 mutta enintään 2,8, kannetaan veroa 11,40 senttiä senttilitralta alkoholia. Jos tuotteen alkoholipitoisuus on yli 2,8 tilavuusprosenttia, tuotteesta kannettava vero on 48,80 senttiä senttilitralta etyylialkoholia. Etyylialkoholina verotetaan väkevät alkoholijuomat kuten vodka, konjakk, viski ja liköörit sekä esimerkiksi long drink -juomat, joita ei ole valmistettu käymisteitse. Etyylialkoholina verotetaan myös sellaiset rypäle- ja hedelmäviinipohjaiset juomat, joiden alkoholipitoisuus on yli 22 tilavuusprosenttia.

Enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät juomat eivät lukeudu alkoholiveron piiriin, vaan niistä peritään virvoitusjuomaveroa virvoitusjuomaverolain (1127/2010) mukaisesti. Oluen osalta virvoitusjuomaveron piiriin lukeutuvat enintään 0,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät juomat. Virvoitusjuomaveron määrä on porrastettu juoman sokeripitoisuuden mukaan kahteen tasoon. Virvoitusjuomaveroa on korotettu viimeksi vuosina 2019 ja 2020 siten, että sokeripitoisten juomien korotus on ollut suurempi. Vuoden 2020 alusta sokerittomien juomien verotaso on ollut 13 senttiä litralta ja sokeripitoisten juomien 32 senttiä litralta. Välituotteita lukuun ottamatta alle 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäville juomille on määritetty alkoholiverotuksessa oma, muita juomaryhmiä matalampi verotasonsa, jonka verotaso on mitoitettu siten, että se on litramääräisesti sama kuin virvoitusjuomaveron verotaso sokeripitoisilla juomilla eli 32 senttiä litralta. Oluen ja etyylialkoholin osalta, joiden vero määräytyy alkoholipitoisuuden mukaan, verotasojen vastaavuus on määritetty 2,8 tilavuusprosenttia sisältävän alkoholijuoman osalta ja litramääräinen vero on siten tätä miedomprien juomien osalta virvoitusjuomaveroa alempi.

Arvonlisäverotuksessa alkoholijuomista peritään veroa yleisen 24 prosentin verokannan mukaisesti. Alkoholijuomat on määritetty samalla tavalla kuin alkoholiverotuksessa. Elintarvikkeiden alennettua 14 prosentin verokantaa sovelletaan siten enintään 0,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävään olueen ja muiden juomaryhmien osalta enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviin juomiin. Kaikista alkoholijuomista sisältävistä vähittäismyyntipäällyksistä kannetaan juomapakkausveroa sen mukaisesti, mitä eräiden juomapakkausten valmisteverosta annettussa laissa (1037/2004) säädetään. Juomapakkausvero on 51 senttiä litralta valmista tuotetta. Juomapakkaus on veroton, jos se on uudelleentäytettävä tai raaka-aineena kierrätettävä ja kuuluu pantilliseen palautusjärjestelmään.

Vuonna 2004 Euroopan unionin sisäisen matkustajaliikenteen verottoman matkustajatuonnin määrälliset rajoitukset poistuivat myös Suomen osalta. Tämä tarkoitti, että toisesta jäsenvaltiosta Suomeen matkustava saa tuoda mukanaan valmisteveronalaisia tuotteita haluamansa määrän edellyttäen, että tuotteet, jotka on hankittu toisesta jäsenvaltiosta verolliseen hintaan, tulevat matkustajan omaan käyttöön ja että matkustaja kuljettaa ne itse mukanaan. Valmisteverotuslakiin (182/2010) lisättiin heinäkuussa 2014 lailla 495/2014 alkoholijuomien verottomalle matkustajatuonnille määrälliset ohjetasot verovalvonnan selkeyttämiseksi sekä laittoman matkustajatuonnin hillitsemiseksi. Ohjetasot perustuvat valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä ja direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (2008/118/EY). Määrälliset ohjetasot eivät ole tuontirajoituksia vaan ne liittyvät näyttövelvollisuuteen. Matkustajalle syntyy selvitys- ja näyttövelvollisuus tuomiensa tuotteiden käyttötarkoituksesta, jos hän tuo mukanaan enemmän kuin 20 litraa välituotteita, 90 litraa viinejä, joista enintään 60 litraa on kuohuviinejä, 110 litraa olutta ja 10 litraa muita alkoholijuomia.

Matkustajatuonnin määrällisten tuontirajoitusten poistuessa vuonna 2004 alkoholiveroa alennettiin keskimäärin 33 prosentilla. Veronalennuksella haluttiin ohjata alkoholin kulutusta matkustajatuonnin sijasta Suomessa verotettuihin tuotteisiin. Vuoden 2004 veronalennuksen jälkeen alkoholiveroja on korotettu seitsemän kertaa, minkä lisäksi pienpanimoiden verotukea on kasvatettu.

Vuoden 2008 alusta veroja korotettiin keskimäärin 11,5 prosenttia siten, että väkevien alkoholijuomien veroa korotettiin 15 prosenttia ja muiden alkoholijuomien 10 prosenttia. Vuonna 2009 alkoholiveroa korotettiin kahdesti 10 prosenttia kerrallaan. Vuonna 2012 korotettiin oluen ja mietojen käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien veroa 15 prosenttia ja muiden juomien veroa 10 prosenttia. Vuoden 2014 alusta kaikkiin alkoholijuomiin tehtiin yhtä suuri korotus suhteessa sataprosenttiseen alkoholiin. Korotus oli keskimäärin 7 prosenttia. Vuoden 2018 veronkorotus toteutettiin painottaen muita kuin väkeviä alkoholijuomia siten, että väkevien alkoholijuomien euromääräinen veronkorotus oli noin kaksi kolmasosaa muiden juomaryhmien veronkorotuksesta sataprosenttista alkoholilitraa kohden. Korotus oli keskimäärin 10 prosenttia. Vuonna 2019 alkoholiveroja korotettiin keskimäärin 2,5 prosenttia. Korotus oli saman suuruisen kaikissa juomaryhmissä suhteessa sataprosenttiseen alkoholiin kuitenkin siten, että viinin veronkorotus oli lievästi muiden juomaryhmien korotusta suurempi.

Veronkorotusten tavoitteena on ollut valtion tulojen kasvattamisen ohella alkoholin kokonaiskulutuksen ja sitä kautta alkoholinkäyttöön liittyvien haittojen vähentäminen. Lisäksi tavoitteena on ollut mitoittaa veronkorotukset siten, että alkoholijuomien hinnannousu ei johtaisi merkittävässä määrin kotimaisen myynnin korvautumiseen matkustajatuonnilla.

Alkoholilaki

Uusi alkoholilaki (1102/2017) tuli voimaan maaliskuussa 2018, osa lakimuutoksista kuitenkin jo vuoden 2018 alusta. Alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksen tarkoituksena oli uudistaa vanhentunutta lainsäädäntöä ja hakea uutta tasapainoa alkoholihaittojen vähentämisen ja elinkeinotoiminnan huomioon ottamisen välillä. Alkoholipolitiikan keskeinen periaate on edelleen alkoholin saatavuuden rajoittaminen ja sitä kautta alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen.

Alkoholilain mukaan valtion omistamalla alkoholiyhtiöllä, jäljempänä *Alko*, on nykyisinkin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yksinoikeus harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä. Uuden alkoholilain myötä aiempaa vahvemmat alkoholijuomat tuotiin kuitenkin Alkon

myynnistä kauppojen, kioskien ja huoltamoiden vähittäismyyntiin. Luvanvaraisessa vähittäismyynnissä saa nykyisin myydä kaikkia enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Aiemmin päivittäistavaramyymälöissä sai myydä ainoastaan käymisteitse valmistettuja, enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Uudistus koski esimerkiksi niin sanottuja A-oluita, aikaisempaa vahvempia siidereitä sekä long drink -juomia ja alkoholipitoisia juomasekoituksia riippumatta niiden valmistustavasta.

Muita uuden alkoholilainsäädännön muutoksia olivat muun muassa itsenäisten pienten panimoiden tilaviinin ja sahdin myyntioikeuteen verrattava oikeus myydä omia käsityöläisolutia suoraan valmistuspaikalta, ravintoloiden aukioloaikojen vapautuminen sekä anniskelu-oikeuksien yhtenäistäminen. Alkoholijuomien matkustajatuonnin säännöksiä Euroopan talousalueen ulkopuolelta muutettiin siten, että matkustajan matkan pitää kestää vähintään 24 tuntia, jotta matkalta saa tuoda alkoholijuomia. Aiemmin kyseinen aikaraja on ollut 20 tuntia.

Lakiuudistuksen merkittävimmät vaikutukset liittyvät alkoholin saatavuuden lisäämiseen, minkä arvioitiin lisäävän alkoholin kulutusta ja siihen liittyviä tuloja, mutta samalla myös alkoholihaittoihin liittyviä menoja ja kustannuksia. Sen jälkeen, kun lakiuudistuksen voimaantulon yhteydessä vuonna 2018 ja uudelleen vuonna 2019 korotettiin alkoholiveroa, alkoholin kulutus on vuosina 2018—2019 kuitenkin laskenut. Lakiuudistuksen erillisten vaikutusten arviointia vaikeuttaa kuluvana vuonna myös se, että alkoholijuomien anniskelu ja matkustajatuonti ovat olleet keskeytyksessä koronaviruspandemian aikana. Joka tapauksessa alkoholilakiuudistuksen terveydellisiä, taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioidaan hallituksen suunnitelmien mukaan mahdollisimman laajasti kuluvan hallituskauden puolivälissä.

EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään jäsenmaissa sovellettavien alkoholijuomaverojen rakenteesta ja alkoholin valmisteverojen vähimmäismääristä. Alkoholiverotuksen rakenteesta, verotettavista tuotteista ja niiden määrittämisestä säädetään alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta annetussa neuvoston direktiivissä 92/83/ETY, jäljempänä *rakennedirektiivi*. Vähimmäisveroista säädetään alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen määrien lähentämisestä annetussa neuvoston direktiivissä 92/84/ETY, jäljempänä *verotasodirektiivi*.

Rakennedirektiivin mukaan viinin, muiden käymisteitse valmistettujen juomien sekä väli tuotteiden vero on määrättävä lopputuotteen määrän perusteella, kun taas oluelle ja etyylialkoholille vero on laskettava sataprosenttisen alkoholin määrän perusteella. Oluen vero voi vaihtoehtoisesti määräytyä platoastetta kohti. Rakennedirektiivissä säädetään lisäksi tuoteryhmittäin, millaiset veroporrastukset ovat mahdollisia ja millaisia veronalennuksia tai verovapautuksia jäsenvaltioiden tulee tai on mahdollista halutessaan myöntää. Direktiivistä poikkeavat kansalliset veroporrastukset ja verovapaudet eivät ole sallittuja.

Rakennedirektiivin mukaan jäsenvaltiot voivat halutessaan myöntää tietyin ehdoin pienille riippumattomille panimoille alennusta valmisteverosta enintään 50 prosenttia tavanomaisen veron määrästä. Lisäksi jäsenvaltioilla on mahdollisuus soveltaa enintään 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävään olueen alempaa verokantaa kuin sitä vahvempaan olueen. Direktiivin muutos siten, että raja nousee 3,5 tilavuusprosenttiin, on hyväksytty ja tulee voimaan 1.1.2022. Viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien osalta jäsenvaltiot voivat soveltaa alennettuja verokantoja alkoholipitoisuudeltaan enintään 8,5 tilavuusprosenttisiin juomiin. Väli tuotteiden ryhmässä on sallittua porrastaa vero siten, että tavanomaista veroa alempaa veroa kannetaan enintään 15 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävistä juomista tietyin edellytyksin. Lisäksi

jäsenvaltiot voivat soveltaa alennettuja verokantoja etyylialkoholin ryhmässä tullitariffinimikkeeseen 2208 kuuluviin juomiin, joiden alkoholipitoisuus on enintään 10 tilavuusprosenttia.

Jäsenvaltioiden on kannettava vähintään verotasodirektiivissä säädettyjen vähimmäisverojen suuruisia valmisteveroja, mutta jäsenvaltiot voivat soveltaa vähimmäisverotasoja korkeampia verotasoja. Vähimmäisverotaso on säädetty erikseen eri alkoholijuomaryhmille. Direktiivissä käytetään yksikkönä euroa hehtolitralta kohti, mikä tarkoittaa samaa kuin senttiä litralta kohti. Oluen valmisteveron vähimmäismäärä on vaihtoehtoisesti joko 0,748 euroa lopputuotteen hehtolitralla platoastetta kohti tai 1,87 euroa lopputuotteen hehtolitralla alkoholiprosenttia kohti. Kuohumattomalle viinille ja kuohuviinille säädetty valmisteveron vähimmäismäärä on nolla euroa hehtolitralla tuotetta. Välituotteille säädetty vastaava vähimmäismäärä on 45 euroa. Etyylialkoholin valmisteveron vähimmäismäärä on 550 euroa hehtolitralla sataprosenttista alkoholia.

Verotasodirektiivissä ei sinänsä vaadita, että jäsenvaltioiden tulisi asettaa eri tuotteille verot siten, että kutakin etyylialkoholiprosenttia verotettaisiin yhtäläisin perustein. Kansallisia verotasoja säädettyä on kuitenkin otettava huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 110 artiklan määräykset. Jäsenvaltiot eivät saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille. Jäsenvaltiot eivät liioin saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa. Käytännössä syrjimättömyysvaatimus on tullut esille oluen ja viinin välillä silloin, kun vain toinen niistä on pääosin kotimaista alkuperää.

Vaikka alkoholiverotus on unionissa yhdenmukaistettu, alkoholiverotuksen taso vaihtelee EU-maiden välillä huomattavasti. Etyylialkoholituotteiden verotus on alhaisinta Bulgariassa, Kroatiassa ja Romaniassa, kun taas oluen verotus on alimmillaan Romaniassa, Bulgariassa ja Saksassa. Puolet EU:n jäsenvaltioista ei verota lainkaan viiniä. Korkeimmin etyylialkoholia verottavat Suomi, Ruotsi, Irlanti ja Iso-Britannia. Oluen verotus on Suomessa EU:n korkeinta Irlannin, Iso-Britannian ja Ruotsin ollessa seuraavia. Sekä viinin että välituotteiden verotuksessa Suomi on myös jäsenvaltioiden vertailussa kärkimaita.

Taulukko 1. EU:n jäsenvaltioiden alkoholijuomien verotasot vuoden 2020 alussa

	Olut	Viini	Etyylialkoholi
	(euroa litralta sataprosenttista alkoholia)		
Suomi	36,50	30,64	48,80
Ruotsi	18,70	19,38	47,81
Irlanti	22,55	33,99	42,57
Iso-Britannia	21,45	26,76	32,31
Belgia	5,01	5,99	29,93
Kreikka	12,50	1,60	24,50
Ranska	7,61	0,31	23,60
Tanska	6,53	31,76	20,09
Viro	12,70	11,83	18,81
Liettua	7,11	13,17	18,32
Alankomaat	7,59	7,06	16,86
Latvia	7,80	8,48	16,42
Puola	4,89	3,18	14,33
Portugali	4,18	0,00	13,87
Malta	4,83	1,64	13,60
Slovenia	12,10	0,00	13,20
Saksa	1,97	0,00	13,03
Tsekki	3,11	0,00	12,53
Itävalta	5,00	0,00	12,00
Slovakia	3,59	0,00	10,80
Luxemburg	1,98	0,00	10,41
Italia	7,48	0,00	10,36
Unkari	4,84	0,00	9,96
Espanja	1,99	0,00	9,59
Kypros	6,00	0,00	9,57
Romania	1,86	0,00	7,45
Kroatia	5,40	0,00	7,15
Bulgaria	1,92	0,00	5,62

Lähde: ["Taxes in Europe" -tietokanta](#)

Laskelmat perustuvat seuraaviin oluen ja kuohumattoman viinin alkoholipitoisuuksiin: olut 5 tilavuusprosenttia ja viini 12,5 tilavuusprosenttia alkoholia.

2.2 Käytäntö

Alkoholin kulutus

Alkoholijuomien kokonaiskulutus on ollut Suomessa laskussa 2010-luvulla. Kokonaiskulutuksen lasku on suurimmaksi osaksi johtunut tilastoidun kulutuksen eli kotimaassa myytyjen ja verotettujen juomien kulutuksen vähenemisestä. Viime vuosina kulutusta on kuitenkin pienentänyt myös arvioitu tilastoimattoman kulutuksen väheneminen. Vuonna 2019 kokonaiskulutuksen määrä oli 10,0 litraa sataprosenttista alkoholia yli 15 vuotta täyttäneellä asukasta kohden, josta tilastoidun kulutuksen osuus oli runsas kolme neljäsosaa.

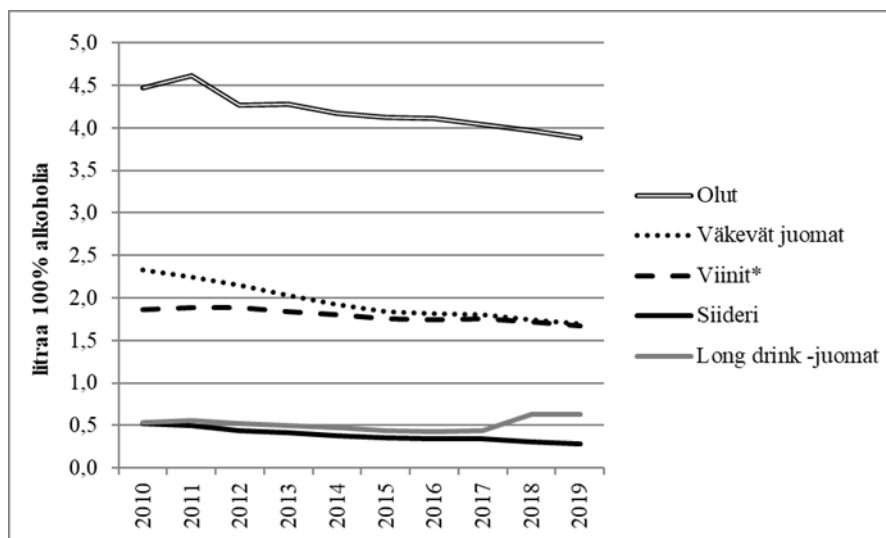
Taulukko 2. Alkoholin kulutus vuosina 2010—2019, litraa sataprosenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneellä asukasta kohden

Vuosi	Tilastoitu kulutus	Tilastoimaton kulutus	Kokonaiskulutus
2010	9,7	2,3	12,0
2011	9,8	2,3	12,1
2012	9,3	2,2	11,5
2013	9,1	2,5	11,5
2014	8,8	2,4	11,1
2015	8,5	2,3	10,8
2016	8,4	2,3	10,8
2017	8,4	1,9	10,3
2018	8,4	2,0	10,4
2019	8,2	1,8	10,0

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Oluen kulutus on viime vuosina hieman vähentynyt, mutta sen kulutus muodostaa tilastoidusta kulutuksesta lähes puolet sataprosenttisenä alkoholina mitaten. Alkoholilain muutoksen jälkeen oluen keskivahvuus on kasvanut aavistuksen. Väkevien alkoholijuomien kulutus on vähentynyt pitkän aikavälin tarkastelussa merkittävästi ja niiden kulutus muodostaa enää runsaan viidenneksen alkoholin tilastoidusta kulutuksesta. Viinien kulutusosuus on puhtaana alkoholina mitattuna samaa suuruusluokkaa. Merkittävin viimeaikainen muutos alkoholin kulutuksen juomaryhmittäisessä kulutuksessa lienee long drink -juomien ja muiden mietojen juomasekoitusten kulutuksen kasvu alkoholilain muutoksen jälkeen. Näiden juomien myynti kasvoi sataprosenttisenä alkoholina mitaten yli 40 prosenttia sen jälkeen, kun niiden myynti siirtyi päivittäistavarakauppaan vuoden 2018 alusta. Tämä osittain korvautui siidereiden kulutuksen vähenemisellä, mutta siidereiden kulutus on ollut laskussa jo pidempään.

Kuva 1. Alkoholin tilastoidun kulutuksen kehitys juomaryhmittäin, litraa sataprosenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohden

Lähde: Terveystieteiden tutkimuskeskus

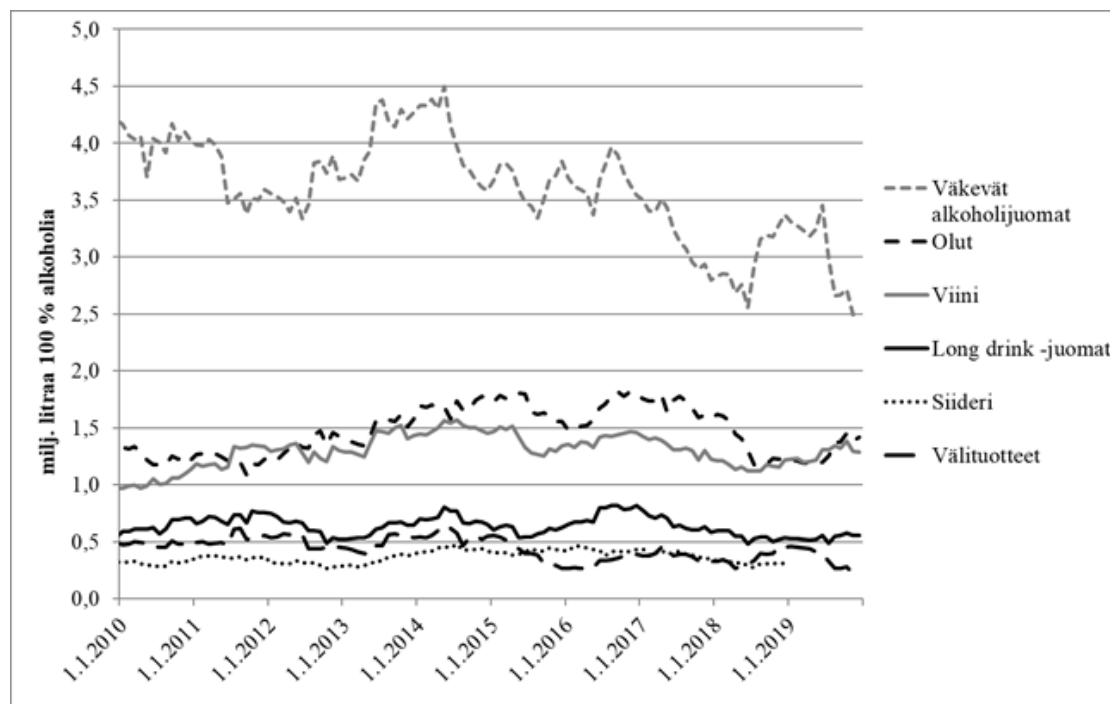
* väkevät ja miedot viinit yhteensä

Alkoholin tilastoimattomasta kulutuksesta runsas kolme neljäsosaa muodostuu matkailijoiden mukanaan tuomasta alkoholista. Muut erät ovat laitton ja laillinen kotivalmistus, suomalaisten ulkomailla kuluttama alkoholi sekä laitton tuonti, joiden merkitys on viime vuosina ollut suhteellisen vähäinen. Matkustajatuonnin osuus suomalaisten alkoholin kokonaiskulutuksesta on arviolta noin 15 prosenttia, kun muun tilastoimattoman kulutuksen osuus on yhteensä noin kolme prosenttia. Alkoholijuomien internet-kauppa vaikuttaa olemassa olevan tiedon perusteella edelleenkin olevan vähäistä.

Alkoholijuomien matkustajatuontia seurataan haastatteluihin perustuvalla kyselytutkimuksella. Tulokset julkaistaan kolme kertaa vuodessa kultakin edeltävältä 12 kuukauden jaksolta, ja ne perustuvat vuositasolla noin 26 000 haastatellun vastauksiin. Vuodesta 2005 lähtien tiedot on kerätty viikoittain toteutettavilla haastatteluilla ja jokseenkin yhdenmukaisin kysymyksin.

Tutkimuksen mukaan alkoholijuomien matkustajatuonnin määrä on vaihdellut jonkin verran vuosien 2007—2019 välillä. Matkustajatuonti kasvoi vuosina 2008 ja 2009 yhteensä 13 prosentilla. Tämän jälkeen matkustajatuonti pysyi jokseenkin samalla tasolla vuoteen 2013, jolloin se lisääntyi noin 15 prosentilla edellisvuoteen verrattuna. Sitten matkustajatuonti on hiljalleen laskenut ja taso on alempana kuin kertaakaan mittaushistorian aikana. Vuonna 2019 matkustajat toivat mukanaan sataprosenttisenä alkoholina mitaten 6,2 miljoonaa litraa alkoholia, kun vuoden 2010 lopussa tuontimäärä oli noin 7,9 miljoonaa litraa.

Kuva 2. Matkustajatuonnin kehitys juomaryhmittäin 12 kuukauden liukuvana summana vuodesta 2010, miljoonaa litraa sataprosenttista alkoholia

Lähde: Alkoholijuomien matkustajatuontitutkimus, Kantar TNS Oy

Sataprosenttisena alkoholina tarkasteltuna panimotuotteiden osuus matkustajatuonnista on noin kolmannes ja väkevien osuus hieman yli 40 prosenttia.

Sataprosenttiseksi alkoholiksi muutettuna vajaa puolet matkustajatuonnista on vahvoja alkoholijuomia eli väkeviä alkoholijuomia ja välituotteita. Kokonaiskulutukseen suhteutettuna matkustajatuonnin osuus onkin suurinta väkevien alkoholijuomien osalta. Vuonna 2017 väkevien kokonaiskulutuksesta neljännes tuotiin verottomasti matkustajatuontina. Oluen matkustajatuonti on maahantuotuna kokonaislitroina mitattuna suurinta, mutta oluen kokonaiskulutukseen suhteutettuna sen osuus jää seitsemään prosenttiin. Arviossa on otettu huomioon sekä vahva olut että keskiolut ja se, että matkustajatuontina tuodun oluen alkoholipitoisuus on korkeampi. Muiden juomaryhmien osalta matkustajatuonnin osuus kokonaiskulutuksesta on 15—17 prosenttia.

Matkustajatuonnista hieman yli puolet on peräisin Virosta. Latvian osuus oli vuonna 2019 noin 9—16 prosenttia tuonnista riippuen juomaryhmästä.

Matkustajatuontia koskevan kyselytutkimuksen perusteella 58 prosenttia matkustajista ei tuonut vuonna 2019 lainkaan alkoholijuomia maahan palatessaan. Osuus on kasvanut 13 prosenttiyksikköä vuodesta 2010.

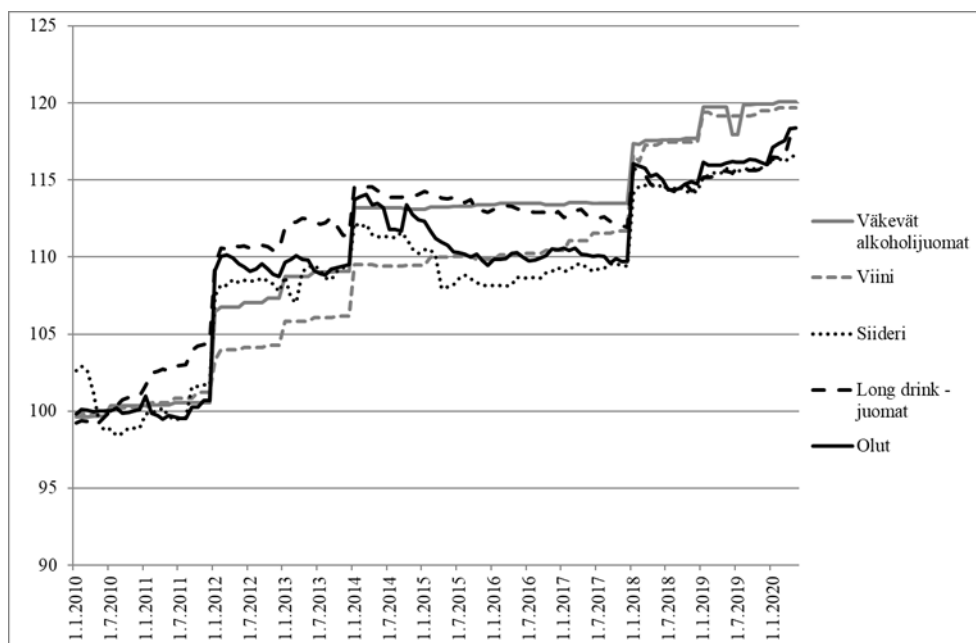
Vuonna 2020 alkoholin kokonaiskulutusta pienentää väliaikaisesti matkustamisen ja anniskelun pysähtymisen poikkeustoimien ajaksi. Matkustajatuontikyselyn uusimpien tietojen perusteella elokuun 2020 loppuun ulottuvalla 12 kuukauden ajanjaksolla alkoholijuomien matkustajatuonti

on vähentynyt lähes 30 prosenttia. Kotimaisen vähittäismyynnin kasvusta on olemassa viitteitä, mutta vielä on epäselvää, missä määrin se korvaa väliaikaisesti loppunutta anniskelukulutusta ja merkittävästi pienentynyttä matkustajatuontia. Lisäksi on vaikea arvioida, miten kauan palautuminen normaalitilaan kestää ja onko pandemialla pidempikestoisia vaikutuksia alkoholin kulutuksen tasoon tai kotimaisen myynnin ja matkustajatuonnin suhteeseen.

Alkoholijuomien hintojen kehitys

Alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat ovat Tilastokeskuksen kuluttajahintaindeksin mukaan vuoden 2014 alun veronkorotuksen ja vuoden 2017 lopun välisenä ajanjaksona joko laskeneet tai nousseet enintään inflaatiokehityksen mukaisesti. Vuoden 2017 ja 2019 lopun välillä hinnat ovat nousseet veronkorotusten myötä 6—7 prosenttia juomaryhmästä riippuen. Long drink -juomien hinnat ovat nousseet runsas kolme prosenttia, mihin lienee vaikuttanut näiden juomien siirtyminen päivittäistavara-kaupan valikoimiin.

Kuva 3. Alkoholijuomien indeksoitu vähittäismyyntihintojen nimellishintakehitys juomaryhmittäin, 2010=100

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajahintaindeksi

Verotuotot

Alkoholiverokertymä oli 1 482 miljoonaa euroa vuonna 2019. Verotuotoista 44 prosenttia kertyy oluesta, etyylialkoholi-veroluokasta kolmannes ja viineistä sekä muista käymisteitse valmistetuista juomista runsas viidennes. Välituotteiden osuus verotuotoista on noin prosentti.

Taulukko 3. Alkoholiveron tuoton kehitys juomaryhmittäin vuosina 2010—2019, miljoonaa euroa

Vuosi	Olut	Viinit ja miedot käymisteitse valmistetut juomat	Välituotteet	Etyyialkoholi	Yhteensä milj. euroa
2010	528	286	19	451	1284
2011	530	292	19	440	1281
2012	581	327	19	454	1381
2013	575	313	18	429	1336
2014	610	336	18	430	1394
2015	605	319	17	415	1356
2016	606	320	16	412	1354
2017	596	318	15	408	1337
2018	654	333	15	469	1472
2019	652	322	15	492	1482

2.3 Nykytilan arviointi

Vuonna 2004 Suomen alkoholiverotuksen taso sopeutettiin verottoman matkustajatuonnin rajoitusten poistumiseen. Sittenkin veroja on korotettu maltillisesti vuodesta 2008 alkaen, kun alkoholin hinta- ja kulutusmuutokset olivat tasaantuneet. Veronkorotuksilla on tavoiteltu valtion verotulojen lisäystä sekä alkoholin kokonaiskulutuksen ja sitä kautta alkoholihaittojen vähentämistä.

Tehdyt alkoholiveron korotukset ovat osaltaan vähentäneet alkoholin kokonaiskulutusta, mikä on puolestaan vähentänyt myös alkoholihaittoja. Samanaikaisesti alkoholista perittävä verokeräytymä on kasvanut noin miljardista eurosta noin 1,5 miljardiin euroon.

Alkoholiveropolitiikkaa tulee edelleen kehittää pitkäjänteisesti varoen suurten tai nopeiden veromuutosten tekemistä, jotta matkustajatuonti tai laitton tuonti eivät rapauttaisi alkoholiveron veropohjaa. Kotimaisella alkoholijuomien hintatasolla ja matkustajatuonnilla on selkeä yhteys, ja riskinä on, että suuri kotimainen hinnannousu lisää paitsi alkoholin laillista matkustajatuontia myös matkustajatuontina tuodun alkoholin laitonta välittämistä kotimaassa.

Veronkorotukset on pyritty pitämään pieninä niin, että ne eivät johtaisi merkittävässä määrin kotimaisen myynnin korvautumiseen matkustajatuonnilla. Suuret korotukset voisivat johtaa matkustajatuonnin hallitsemattomaan kasvuun, jolloin veronkorotuksesta seuraava verotuottojen kasvu voisi jäädä pieneksi eikä alkoholin kokonaiskulutus vähentyisi veronkorotuksen seurauksena kotimaisen kulutuksen korvautuessa laittomalla tuonnilla tai laillisella matkustajatuonnilla.

Vuonna 2020 alkoholin kulutukseen vaikuttavat koronapandemiasta johtuvat käyttäytymismuutokset ja poikkeustoimet. Matkustajatuonti ja anniskelukulutus käytännössä loppuivat muutamaksi kuukaudeksi keväällä ja on todennäköistä, että matkustaminen on loppuvuonna tavallista

vähäisempää. On kuitenkin liian varhaista arvioida, miten alkoholin kotimainen kulutus ja matkustajatuonti palautuvat normaalitilaan ja seuraako pandemiasta pidemmän aikavälin vaikutuksia alkoholin kulutuksen tasoon ja rakenteeseen.

Alkoholiverotuksessa vähän alkoholia eli alle 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäville alkoholijuomille on asetettu matalammat verotaset. Nämä juomaryhmät muodostavat alkoholiveron veropohjasta noin puoli prosenttia. Niiden verotaset on pyritty mitoittamaan siten, että verotaset vastaisivat virvoitusjuomaveron sokeripitoisten juomien verotaso. Täsmäytyksessä on kuitenkin ongelmallista se, että oluen ja etyylialkoholin alkoholiveron määrä litraa kohden vastaa virvoitusjuomaveron määrää ainoastaan veroluokan alkoholipitoisuuden ylärajalla eli silloin, kun juoman alkoholipitoisuus on 2,8 tilavuusprosenttia. Tätä vähemmän alkoholia sisältävien juomien litraa kohden laskettu verotaso on matalampi kuin alkoholittomilla juomilla, joista peritään virvoitusjuomaveroa. Ero on kasvanut viime vuosina, mihin ovat erityisesti vaikuttaneet merkittävät virvoitusjuomaveron korotukset. Tämä on johtanut siihen, että alkoholipitoisuuden taikajuuri ja juuri alkoholiverolain piiriin lukeutuvan juoman valmistevero on merkittävästi alempi kuin alkoholittomaksi katsotun juoman valmistevero. Esimerkiksi enintään 0,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän oluen tai tuoremehun valmistevero on 32 senttiä litralta, kun taas 0,6 tilavuusprosenttia sisältävän oluen valmistevero on nykyisin 7 senttiä litralta. Ongelma ei koske käymisteitse valmistettujen juomien ja viinin alimpia veroluokkia, sillä näissä juomaryhmissä vero määrätään juomalitran perusteella ja on mitoitettu virvoitusjuomaveron tasolle.

Vähän alkoholia sisältävien juomien matalamman verotuksen tarkoituksena on ollut ohjata kulutusta miedompiin juomiin. Koska oluen ja etyylialkoholin verotus perustuu kuitenkin joka tapauksessa juoman alkoholisisältöön, vähemmän alkoholia sisältävän juoman veron määrä on litraa kohden laskettuna pienempi ja vero-ohjaus suosii miedompia juomia ilman alennettua verotasoakin. Tarkoituksenmukaista olisi pohtia, onko vähäalkoholisen oluen tai etyylialkoholin omalle veroluokalle, jossa veroa alennetaan entisestään, perusteita. Vähän alkoholia sisältävän oluen verotaso on tällä hetkellä sataprosenttisenä alkoholina mitaten vajaa kolmasosa siitä, mikä on yleinen oluen verokanta. Toisin sanoen sen lisäksi, että alkoholipitoisuudeltaan miedomman oluen alkoholiveromäärä on kokonaislitraa kohden matalampi, sataprosenttista alkoholia myös verotetaan vähemmän alle 2,8 tilavuusprosenttia sisältävän oluen osalta.

Vuoden 2022 alusta tulee voimaan EU-lainsäädännön muutos, jolla alennettua verotaso voidaan soveltaa alle 3,5 tilavuusprosenttia sisältävään olueen nykyisen 2,8 tilavuusprosentin rajan sijaan. Tämä mahdollistaa veroporrastuksen ulottamisen myös niin sanottuun kakkosolueen sen jälkeen kun direktiivin muutos on tullut voimaan, jos se katsotaan perustelluksi. Koska kuitenkin nykyinen verotaso on selvästi alimitoitettu virvoitusjuomaveroon nähden, alennetun verotason ulottaminen nykyistä vahvempaan olueen edellyttänee nykyistä korkeampaa verotaso.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on lisätä valtion verotuloja. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan alkoholiveron maltillisia korotuksia jatketaan 50 miljoonalla eurolla ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset niin, että vaikutukset matkustajatuontiin seurataan.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että alkoholiveroa korotettaisiin tasasuuruisesti suhteessa juoman sisältämään alkoholiin kaikissa juomaryhmissä viiniä sekä jäljempänä tarkoitettuja hyvin mietoja alkoholijuomia lukuun ottamatta.

Euromääräisenä ja sataprosenttista alkoholia kohden laskettuna veronkorotus tarkoittaisi, että alkoholivero nousisi noin 1,55 euroa litralta sataprosenttista alkoholia. Viinin vero nousisi noin neljänneksen enemmän eli noin 1,90 euroa litralta sataprosenttista alkoholia. Prosentuaalisesti tämä tarkoittaisi oluen valmisteveroon 4,2 prosentin korotusta, mietojen käymisteitse valmistettujen juomien, kuten siiderin valmisteveroon 3,7 prosentin, viinin valmisteveroon 6,0 prosentin, välituotteiden valmisteveroon keskimäärin 4,6 prosentin ja etyylialkoholi-veroluokan valmisteveroon 3,2 prosentin korotusta. Keskimäärin alkoholijuomien valmisteveron veronkorotus olisi noin 5 prosenttia.

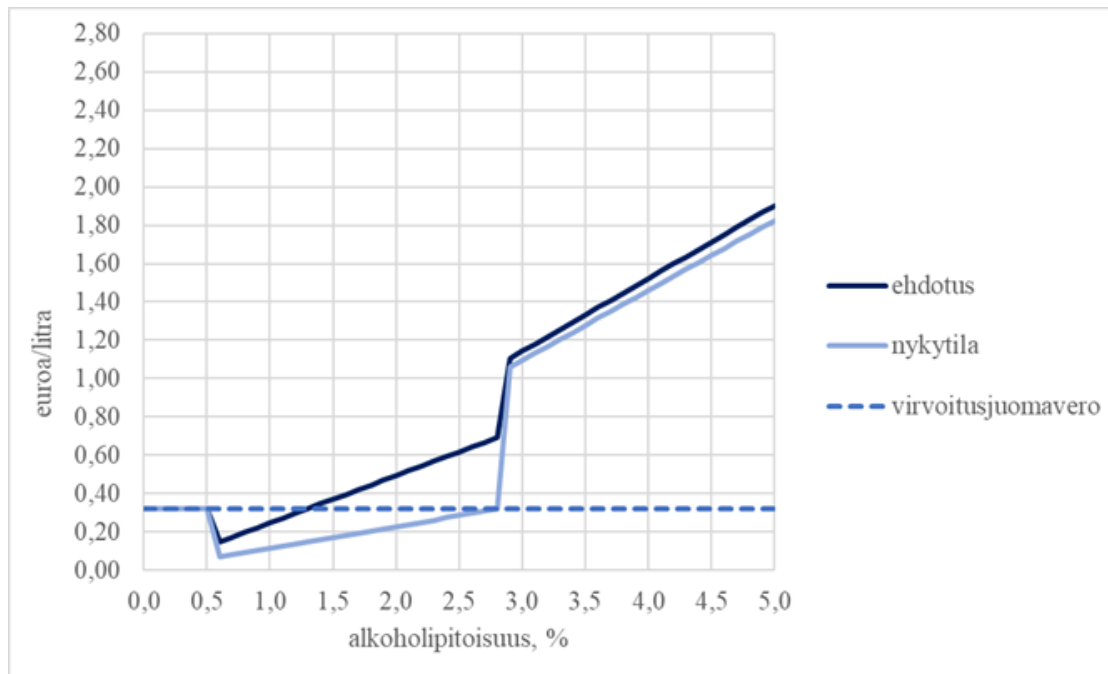
Viinin, käymisteitse valmistettujen juomien ja välituotteiden verotason laskennassa on käytetty tuoteryhmien keskimääräisiä alkoholipitoisuuksia. Viinin alkoholipitoisuus on laskettu 12,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän juoman mukaan. Markkinoilla on kuitenkin sekä tätä miedompia että vahvempia viinejä. Jälkimmäisten osalta veron korotus jäisi edellä mainittua vähäisemmäksi suhteessa alkoholipitoisuuteen.

Vähän alkoholia sisältävän oluen ja etyylialkoholi-veroluokan verotasoihin ehdotetaan muita juomaryhmiä suurempia korotuksia. Ehdotetut verotasot on mitoitettu siten, että ne puolittaisivat nykyisen veroeron näiden veroluokkien matalamman verokannan ja yli 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien alkoholijuomien veroluokan yleisen verokannan välillä. Korotuksella pyritään lieventämään sitä epäkohtaa, että esimerkiksi alkoholittoman oluen, tuoremehun tai muun virvoitusjuoman valmistevero on korkeampi kuin sellaisen miedon oluen, jonka alkoholipitoisuus juuri ylittää rajan, jolla juoma lukeutuu alkoholiverolain piiriin.

Alle 2,8 tilavuusprosenttia sisältävän oluen verotaso ehdotetaan korotettavaksi 2,2-kertaiseksi nykyiseen nähden ja alle 2,8 tilavuusprosenttia sisältävän etyylialkoholin verotaso 2,8-kertaiseksi nykyiseen nähden. Suhteelliset veronkorotukset ovat suuria, mutta tämä johtuu siitä, että veron lähtötaso on matala ja virvoitusjuomaveroon nähden alhaisempi. Oluen osalta euromääräiset veromuutokset olisivat 9—38 senttiä litralta, kun esimerkiksi 4,7 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän oluen veromuutos olisi 8 senttiä litralta. Vähäalkoholisten etyylialkoholi-veroluokkaan kuuluvien juomien veronkorotus olisi 25—55 senttiä litralta, kun esimerkiksi 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän juoman vero nousisi 9 senttiä litralta.

Kuvassa 4 on havainnollistettu oluen litramääräinen verotaso nykyisin ja ehdotettu uusi verotaso alkoholipitoisuudesta riippuen. Kuten kuvasta nähdään, esitys ei kokonaan poistaisi sitä epäkohtaa, että vähän alkoholia sisältävän oluen valmistevero olisi edelleen matalampi kuin alkoholittoman oluen tai muun virvoitusjuoman valmistevero. Esimerkiksi yhden tilavuusprosentin alkoholia sisältävän ja siten alkoholiverolain piiriin lukeutuvan oluen valmistevero olisi muutoksen jälkeen 25 senttiä litralta, kun alkoholittoman oluen valmistevero olisi edelleen 32 senttiä litralta. Näiden juomaryhmien verotason suurempikin veronkorotus voisi siten olla perusteltu. Esityksessä on kuitenkin otettu huomioon se, että veron kertakorotus ei olisi kohutuuttoman suuri ottaen huomioon näiden juomien tyypilliset hinnat. Etyylialkoholi-veroluokan osalta epäkohta poistuisi kokonaan.

Kuva 4. Oluen vero alkoholipitoisuudesta riippuen sekä virvoitusjuomavero, euroa/litraa

Ehdotus säilyttäisi verotuksen nykyisen porrastuksen alkoholipitoisuuden mukaan. Toisin sanoen myös jatkossa oluen ja etyylialkoholin veron määrä litraa kohden laskettuna kasvaa juoman alkoholipitoisuuden kasvaessa. Tämän porrastuksen lisäksi vähän alkoholia sisältävän oluen verotaso on sataprosenttiseen alkoholiin suhteutettuna alennettu, edelleen noin kaksi kolmasosaa yleisen verokannan mukaisesta verotasosta, mikä jatkossakin edelleen alentaa miedon oluen veroa esimerkiksi keskiolueen tai vahvaan olueen verrattuna. Ehdotus kuitenkin pienentäisi sitä ongelmallista vero-ohjausta, että alkoholiveroa korkeampi virvoitusjuomavero ohjaisi kuluttamaan vähän alkoholia sisältävää olutta tai etyylialkoholipohjaista juomaa alkoholittoman juoman sijaan.

Pienpanimot säilyttäisivät edelleen prosentuaalisen alennuksen oluen verotasoihin ja siten myös veronkorotus kohdistuisi niihin muita verovelvollisia vähemmän.

Seuraavassa taulukossa on esitetty nykyiset ja ehdotetut veron määrät tuoteryhmittäin.

Taulukko 4. Alkoholiveron voimassa olevat ja ehdotetut verotasot tuoteryhmittäin

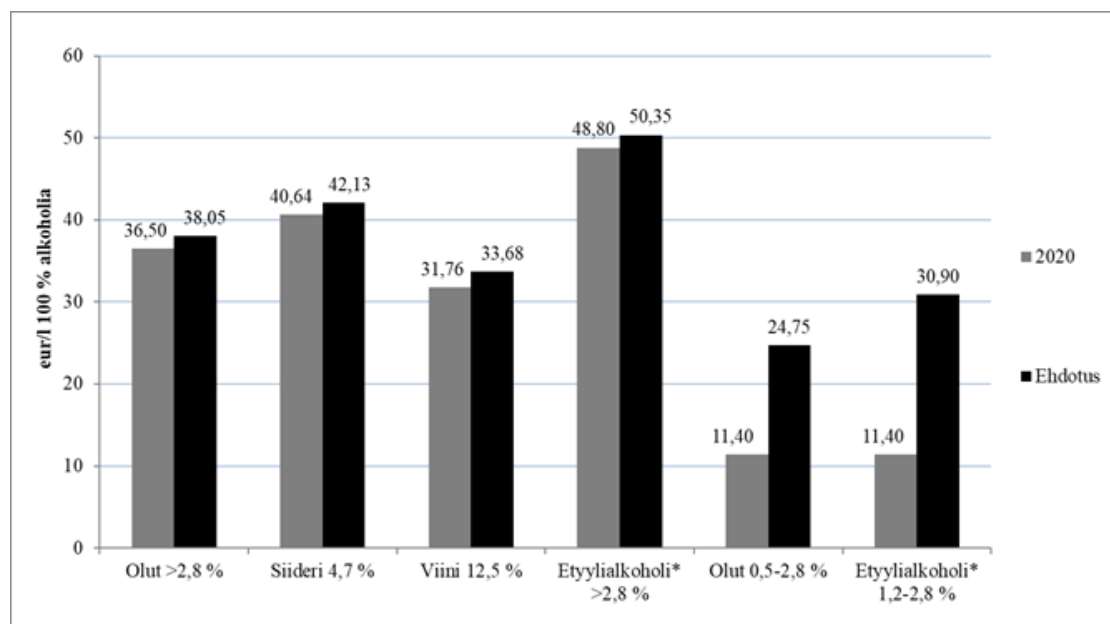
Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Nykyinen veron määrä	Ehdotus
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11,40	24,75 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	36,50	38,05 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	32,00	36 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	191,00	198 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8	275,00	287 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8 mutta enintään 15	397,00	421 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	397,00	421 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Välituotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	478,00	501 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	738,00	771 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	11,40	30,90 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	48,80	50,35 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
Muut	48,80	50,35 senttiä senttilitralta etyylialkoholia

Eri tuoteryhmien korotuksia laskettaessa on pyritty varmistamaan, että EU-oikeuden syrjimättömyysvaatimus täyttyy. Lisäksi on huomioitu rakennedirektiivissä säädetyt välituotteiden alennettua verokantaa koskevat edellytykset suhteessa välituotteiden, kuohumattoman viinin ja muiden kuohumattomien käymisteitse valmistettujen juomien tavanomaisiin määriin.

Ehdotettavien alkoholiveron korotusten jälkeen etyylialkoholin valmistevero olisi 50,35 euroa litralta sataprosenttisena alkoholina laskettuna. Välituotteissa, jotka sisältävät 21 tilavuusprosenttia alkoholia, veroa olisi 36,71 euroa litralta ja tyypillisessä 12,5 tilavuusprosenttia alkoholia

sisältävässä viinissä 33,68 euroa litralta sataprosenttisena alkoholina laskettuna. Miedoissa käymisteitse valmistetuissa juomissa, jotka sisältävät 4,7 tilavuusprosenttia alkoholia, veroa olisi 42,13 euroa litralta sataprosenttista alkoholia. Oluen vero litralta sataprosenttista alkoholia olisi ehdotettavan korotuksen jälkeen 38,05 euroa. Alennetun verokannan oluiden vero olisi ehdotettavan korotuksen jälkeen 24,75 euroa litralta sataprosenttista alkoholia.

Kuva 5. Alkoholijuomien verotasot suhteessa sataprosenttiseen alkoholiin nykyisin ja ehdotetun veronkorotuksen jälkeen

*Sisältää etyylialkoholipohjaiset long drink -juomat ja muut juomasekoitukset

Lain liitteen verotaulukkoon tehtäisiin ehdotettujen veronkorotusten edellyttämät muutokset.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun alkoholiveron korotuksen seurauksena valtion alkoholiverokertymän arvioidaan kasvavan vuositasolla noin 50 miljoonaa euroa verrattuna tilanteeseen, jossa veromääriin ei tehtäisi muutoksia. Suhteessa alkoholiveron vuodelle 2021 ennustettuun noin 1,4 miljardin euron kertymään veronkorotus lisäisi verotuottoja noin neljä prosenttia. Vuoden 2021 alkoholiverokertymän lisäys jäisi 41 miljoonaan euroon johtuen valmisteverojen tilitysjaksojen vaikutuksista.

Pienpanimoiden verotuki kasvaisi niiden nykyisellä tuotantomäärällä noin 0,5 miljoonaa euroa nykyisestä 14 miljoonasta eurosta. Pienpanimoiden tuottaman oluen verorasitus kasvaisi vähemmän kuin yleisen olutverokannan mukaisesti verotetun oluen, jolloin euromääräinen veroero pienpanimossa tuotetun oluen ja yleisellä verokannalla myydyn oluen välillä kasvaisi.

Veronkorotuksen seurauksena alkoholijuomien vähittäismyyntihintojen arvioidaan nousevan keskimäärin runsas 2 prosenttia. Erot juomaryhmien välillä olisivat suhteellisen pieniä, sillä

HE 145/2020 vp

keskimääräiset hintamuutokset olisivat noin 1,5 prosentin ja noin 2,5 prosentin välillä kaikissa juomaryhmissä. Anniskeluhintojen muutokset jäisivät keskimäärin runsaaseen puoleen prosenttiin. Hinta-arvioissa on oletettu, että veronkorotukset siirtyisivät täysimääräisinä kuluttajahintoihin.

Vähän alkoholia sisältävän oluen ja etyylialkoholin veronkorotukset olisivat muita juomaryhmiä suurempia, mutta suuret prosentuaaliset veronkorotukset johtuvat ennen kaikkea näiden verokantojen nykyisestä matalasta tasosta. Vaikutus alkoholin kokonaishintatasoon jää myös pieneksi siksi, että vähän alkoholia sisältävien juomaryhmien osuus alkoholin verollisesta kulutuksesta on sataprosenttisenä alkoholina mitaten noin puoli prosenttia. Veronkorotus ei poistaisi kokonaan sitä epäkohtaa, että sokeripitoisten virvoitusjuomien ja alkoholittoman oluen virvoitusjuomaveron määrä on korkeampi kuin 0,6—1,2 tilavuusprosenttia sisältävän oluen valmisteverotaso, mutta veroero pienenesi. Jatkossa kuitenkin 1,3—2,8 tilavuusprosenttia sisältävän oluen alkoholivero olisi vähintään virvoitusjuomaveron suuruinen.

Prosentuaaliseen hintamuutokseen vaikuttaa tuotteen lähtöhinta ja veronkorotuksen hintavaikutusten arvioinnissa havainnollistavampia voivat olla euromääräisiä hinnannousut, mistä on esimerkkejä taulukossa 5.

Taulukko 5. Veronkorotuksen vaikutus esimerkkijuomilla juomalitraa kohti

	Alkoholi- pitoisuus	Esimerk- kihinta	Vero 2020	Vero 2021	Veron- korotus	Hinta- muutos	Hinta- muutos
	%	eur/l	eur/l	eur/l	%	% (sis. alv)	eur/l (sis. alv)
Tuoremehu/limonadi*, sokeripitoinen	0,0 %	1,50	0,32	0,32	-	-	-
Alkoholiton olut*	0,0 %	2,50	0,32	0,32	-	-	-
Mieto olut	0,6 %	2,50	0,07	0,15	117,1 %	4,0 %	0,10
Ykkösolut	2,8 %	2,50	0,32	0,69	117,1 %	18,5 %	0,46
Keskiolut, edullinen	4,7 %	3,50	1,72	1,79	4,2 %	2,6 %	0,09
Keskiolut, kalliimpi	4,7 %	5,50	1,72	1,79	4,2 %	1,6 %	0,09
Nelosolut	5,2 %	5,50	1,90	1,98	4,2 %	1,8 %	0,10
Siideri	4,7 %	6,00	1,91	1,98	3,7 %	1,4 %	0,09
Long drink -juoma (gin-pohja)	5,5 %	6,00	2,68	2,77	3,2 %	1,8 %	0,11
Viini	12,0 %	13,00	3,97	4,21	6,0 %	2,3 %	0,30
Väkevä alkoholijuoma	40,0 %	30,00	19,52	20,14	3,2 %	2,6 %	0,77
Oluttuoppi, anniskelu	4,7 %	15,00	1,72	1,79	4,2 %	0,6 %	0,09
Viinilasillinen, anniskelu	12,0 %	40,00	3,97	4,21	6,0 %	0,7 %	0,30

* lukeutuu virvoitusjuomaveron piiriin

Alkoholiveron korotuksista seuraavan alkoholijuomien hintojen nousun arvioidaan vähentävän alkoholin tilastoitua kulutusta noin prosentin. Veronkorotuksen vaikutuksia kulutuksen vähentymiseen on arvioitu kysynnän hintajousten avulla, jotka ovat väkevien juomien ja välituotteiden osalta -0,72, viinin osalta -1,06 ja oluen osalta -0,40 (Ollikainen 2016: Alkoholijuomien kysynnän joustot Suomessa vuosina 2001—2015).

On mahdollista, että alkoholin matkustajatuonti kasvaa ehdotettujen korotusten seurauksena. Ehdotettu veronkorotus on mitoitukseltaan maltillinen, joten riskiä matkustajatuonin merkittävästä kasvusta voidaan pitää rajallisena. Veronkorotuksella on kuitenkin aina informaatioarvoa kuluttajille, mikä saattaa lisätä matkustajatuontia.

Veronkorotusten vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuuksia, sillä sekä alkoholin kotimaiseen kulutukseen, että matkustajatuontiin vaikuttaa samanaikaisesti monia eri tekijöitä. Vuoden 2018 alussa toteutuneen päivittäistavara-kaupan myyntioikeuden laajenemisen vaikutuksia alkoholin kotimaiseen myyntiin ei voida vielä luotettavasti arvioida, koska hinta- ja kulutusmuutosten odotetaan toteutuvan hitaasti. Toistaiseksi hintamuutokset näyttävät olleen suhteellisen maltillisia ja suuret kulutusmuutokset liittyvät lähinnä päivittäistavara-kauppaan siirtyneiden long drink -juomien myynnin kasvuun. On kuitenkin mahdollista, että muutoksia kulutuksen määrässä ja juomaryhmittäisessä rakenteessa tapahtuu edelleen sekä hinnoittelusta että kulutustottumusten muutosten myötä.

Matkustajatuonin muutoksiin vaikuttavat alkoholin kotimaisten hinta- ja saatavuusmuutosten ohella alkoholin hintakehitys Virossa ja muilla lähialueilla, sekä ylipäätään matkustamisen määrä- ja kustannuskehitys. Veronkorotusten vaikutuksia alkoholin matkustajatuontiin ei kuitenkaan voida ennustaa tarkalla tasolla luotettavasti. Tämä johtuu siitä, että alkoholiveron korotukset eivät välttämättä ole johdonmukaisesti vaikuttaneet merkittävästi ja välittömästi matkustajatuontimääriin. Matkustajatuonti kasvoi vuosina 2008—2009 veronkorotusten yhteydessä, mutta esimerkiksi vuoden 2012 veronkorotuksen yhteydessä matkustajatuontimäärät eivät juuri muuttuneet, kun matkustajatuontia on seurattu kyselytutkimuksilla. Toisaalta taas matkustajatuonti kasvoi kyselytutkimusten mukaan merkittävästi vuonna 2013, vaikka alkoholiverotukseen ei juuri tuolloin tehty muutoksia. Vuoden 2018 alkoholiveron korotusten jälkeen matkustajatuonti ei kasvanut, mutta veronkorotuksen vaikutusta ei voida käytettävissä olevilla aineistoilla erotella muista matkustajatuontiin vaikuttavista tekijöistä, joita ovat Virossa tapahtuneiden hintamuutosten ja Suomen alkoholilain uudistuksen ohella esimerkiksi matkustajamäärien ja kulutustottumusten muutokset. On esimerkiksi mahdollista, että matkustajatuonin lasku olisi ollut suurempi, jos veronkorotusta ei olisi toteutettu. Vuonna 2019 alkoholin matkustajatuonti laski vuoden alussa toteutetusta suhteellisen pienestä veronkorotuksesta huolimatta.

Kuluttajahintaindeksin muutoksen ennustetaan olevan veronkorotuksen takia noin 0,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin ilman korotusta.

Veronkorotuksen toimeenpanoon liittyvistä tietojärjestelmäpäivityksistä aiheutuisi Verohallinnolle ja Tullille vähäisiä kertaluonteisia kustannuksia.

Sosiaali- ja terveysvaikutukset

Alkoholin kokonaiskulutuksen ja sosiaali- ja terveyshaittojen suhde on ollut jokseenkin kiinteä, vaikka sosiaali- ja terveyshaittoihin vaikuttavat alkoholin käyttömäärien ohella monet muutkin tekijät. Koko väestön tasolla voidaan karkeasti arvioida, että alkoholin veronkorotusten seurauksena alkoholin sosiaali- ja terveyshaitat vähenevät. Ehdotettu veronkorotus on kuitenkin mitoitettu sen verran pieneksi, että korotuksesta seuraavien muutosten arvioidaan jäävän vähäiseksi.

Vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen

Alkoholin veronkorotuksilla on arvioitu olevan myönteinen vaikutus yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviin haittoihin. Alkoholin kokonaiskulutuksen ja rikoshaittojen välinen

suhde on Suomessa ollut kiinteä liikennepäihtymykseen sekä henkeen ja terveyteen liittyvissä rikoksissa. Veronkorotuksen pienuuden takia myös näihin haittoihin liittyvien myönteisten vaikutusten odotetaan kuitenkin jäävän vähäisiksi. On myös mahdollista, että veronkorotukset lisäävät salakuljetusrikollisuutta, mutta tämänkin vaikutuksen arvioidaan jäävän vähäiseksi.

Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Alkoholivero on regressiivinen vero, eli verojen osuus suhteutettuna käytettävissä oleviin tuloihin on korkeampi matalammissa tuloluokissa kuin ylemmissä. Ehdotettu veronkorotus vaikuttaa siten myös enemmän matalampituloisten kotitalouksien asemaan. Ehdotettu korotus vastaa käytettävissä oleviin tuloihin suhteutettuna alimmassa tulokymmenyksessä noin 0,07 prosenttia. Ylimmässä tulokymmenyksessä vastaava suhde on noin 0,02 prosenttia. Keskimäärin veronkorotus vähentää käytettävissä olevia tuloja 0,03 prosenttia. Veronkorotuksen vaikutuksen erot käytettävissä olevien tulojen muutokseen tuloluokkien välillä jäävät vähäisiksi.

Veronkorotuksen vaikutuksia tuloeroihin on arvioitu käyttäen Tilastokeskuksen kulutustutkimusta vuodelta 2016. Kulutustutkimukseen pohjautuva arvio on kuitenkin vain suuntaa-antava, sillä siihen sisältyy huomattavia epävarmuuksia. Kulutustutkimuksesta on eriteltävissä vain eri alkoholijuomaryhmien kulutuksen arvo tuloluokittain, kun taas vero kohdistuu alkoholijuoman litramäärään ja litramääräistä kulutusta on arvioitu keskihintojen avulla. Todellisuudessa kuitenkin kulutetun alkoholijuomien keskihinnat ovat erisuuruisia eri tuloluokissa. Jos esimerkiksi alemmissä tuloluokissa kulutetun alkoholin keskihinta on matalampi kuin ylemmissä tuloluokissa, keskihintoihin pohjautuva arvio aliarvioi kulutetun alkoholin määrää ja veronkorotuksen vaikutuksia alemmissä tuloluokissa ja yliarvioi sitä ylemmissä tuloluokissa.

Vaikutukset yritysten toimintaan

Alkoholin hinnannoususta johtuva kotimaisen kysynnän lasku saattaa vähentää kotimaisten valmistajien tuotannon määrää. Kotimainen panimo- ja alkoholijuomateollisuus on Suomessa merkittäviä työllistäjiä sekä suoraan että välillisesti. Koska veronkorotuksesta johtuva hintamuutos on kuitenkin suhteellisen pieni, vaikutusten elinkeinotoimintaan odotetaan jäävän rajallisiksi.

Alkoholiveron korotuksella on vastaavanlaisia vaikutuksia matkailu- ja ravintola-alan sekä kaupan alan toimintaan. Koska anniskelun osalta veronkorotuksen prosentuaalinen hintavaikutus jää hyvin pieneksi, ehdotuksen välittömät vaikutukset anniskelumyyntiin jäävät vähittäismyyntiä pienemmiksi. Anniskelukulutuksen hintajoustoksi on edellä mainitussa tutkimuksessa arvioitu -0,22, jolloin vaikutus anniskelukysyntään jäisi runsaaseen puoleen prosenttiin. Anniskelukulutus muodostaa noin 14 prosenttia tilastoidusta kulutuksesta.

Pienpanimoiden tuottaman oluen ja muun oluen veroero kasvaa ehdotetun veronkorotuksen seurauksena, jolloin ehdotettu veronkorotus vaikuttaisi hieman vähemmän pienpanimo-oluen myyntiin verrattuna muun oluen myyntiin.

Veronkorotuksesta aiheutuvien hintamuutosten toimeenpano aiheuttaisi yrityksille jonkin verran kertaluonteisia kustannuksia.

Sukupuolivaikutukset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemien tilastotietojen mukaan miehillä alkoholin käyttö vähintään kerran viikossa sekä humalahakuisesti on yleisempää kuin naisilla. Ehdotettu veronkorotus kohdistuisi näin ollen enemmän miehiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Alkoholiverotuoton korottaminen 50 miljoonalla eurolla voitaisiin toteuttaa eri tavoin. Esityksessä ehdotetaan, että sataprosenttisena alkoholina mitaten kaikkia alkoholiveroja korotetaan euromääräisesti saman verran viiniä ja hyvin mietoja alkoholijuomia lukuun ottamatta. Lähtökohtana on veronkorotusmalli, jossa kohdeltaisiin eri juomaryhmiä tasapuolisesti suhteessa niiden alkoholipitoisuuteen ja säilytettäisiin nykyiset juomaryhmien väliset euromääräiset vererot. Viinin veronkorotus olisi kuitenkin lievästi suurempi, kuten vuoden 2019 alussa toteutetussa veronkorotuksessa. Hyvin mietojen alkoholijuomien suuremmalla veronkorotuksella korjataan lisäksi epäkohtaa virvoitusjuomaveroon nähden.

Vaihtoehtoisesti veronkorotus voitaisiin toteuttaa saman suuruisena prosentuaalisena veronkorotuksena kaikille juomaryhmille, mikä merkitsisi väkeville juomille euromääräisesti suurempaa korotusta. Toisaalta erityisesti viinin euromääräinen veronkorotus jäisi tällöin muita juomaryhmiä pienemmäksi. Veronkorotus voitaisiin myös toteuttaa painottamalla korotus eri tavoin eri juomaryhmiin. Keskeistä on kuitenkin se, että koska veronkorotus on mitoitukseltaan suhteellisen maltillinen, pienillä painotuseroilla eri veronkorotusmallit tuottavat suhteellisen samanlaisia vaikutuksia veronkorotus- ja hintamuutosprosentteihin. Kun tarkastellaan kuitenkin pidemmällä aikavälillä tehtävien useampien veronkorotusten yhteisvaikutuksia, eri korotusmallien erot korostuvat.

Veronkorotuksen rakenne riippuu siitä, mitä veronkorotuksella tavoitellaan ja mikä arvioidaan alkoholiveron optimaaliseksi verorakenteeksi. Nykyinen alkoholiveron verorakenne kohtelee juomaryhmiä eri tavoin, sillä etyylialkoholipohjaiset juomat ovat muita juomaryhmiä kireämmin verotettuja suhteessa niiden sisältämään alkoholiin. Etyylialkoholipohjaisten juomien verotaso on alkoholiyksikköä kohti noin 34 prosenttia korkeampi kuin esimerkiksi oluen verotaso. Viinin verotaso on puolestaan noin 13 prosenttia oluen verotaso ja 22 prosenttia mietojen käymisteitse valmistettujen juomien verotaso alempi.

Optimaalinen verorakenne ottaisi huomioon alkoholiveron valtiontaloudellisen ja kansanterveydellisen tavoitteen. Valtiontaloudellisen tavoitteen kannalta optimaalista olisi asettaa verotaso sen mukaisesti, miten juomaryhmien verollisen kulutuksen arvioidaan muuttuvat veronkorotuksen myötä. Tämä merkitsee sitä, että verotaso asetettaisiin korkeammalle niille juomaryhmille, joiden kotimaisen verollisen kysynnän arvioidaan olevan suhteellisen hintajoustamaton. Vastaavasti verotaso olisi matalampi esimerkiksi sellaisilla juomaryhmillä, joiden kotimainen verollinen kulutus laskee, mahdollisesti korvautumalla matkustajatuonnilla, kun kotimainen hintataso nousee. Nykyisin matkustajatuonnin kasvua on pidetty uhkana erityisesti väkevien alkoholijuomien osalta, koska vahvat juomat muodostavat alkoholin matkustajatuonnista noin puolet, alkoholiveron osuus hinnasta on suuri ja hintaerot Suomen ja Viron sekä muiden lähialueiden välillä ovat edelleen suhteellisen suuria.

Alkoholihaittojen vähentämisen kannalta optimaalisessa verorakenteessa verotaso asetettaisiin sen mukaisesti, minkä arvioidaan olevan kunkin juomaryhmän kulutuksesta aiheutuva haitta. Ei ole kuitenkaan selvää, että alkoholin kulutus olisi jossakin juomaryhmässä muuta alkoholin kulutusta enemmän tai vähemmän haitallista. Arvioinnissa olisi myös otettava huomioon, että matkustajatuonnista aiheutuu mahdollisesti myös muuta terveydellistä tai yhteiskunnallista haittaa kuin pelkästään kotimaisen verollisen myynnin korvautuminen matkustajatuonnilla.

Lisäksi tarkastelussa olisi otettava huomioon, että alkoholin kotimainen saatavuus ja hinnoittelu riippuvat juomaryhmästä. Päivittäistavarakaupan piirissä alkoholin saatavuus on huomattavasti

suurempaa ja hinnoittelu toimii markkinaehtoisesti, kun taas Alkon vähittäismyyntimonopolin piiriin kuuluvien juomaryhmien kotimaiseen myyntiin vaikuttavat muun muassa Alkon aukiolon, sijoittautumis- ja hinnoittelupäätökset, joista säädetään ja päätetään suuremmissa määrin alkoholipoliittisin perustein. Juomaryhmistä esimerkiksi väkevät alkoholijuomat ovat tällä hetkellä sekä alkoholilain myötä rajoitetumman saatavuuden että alkoholiverolain myötä korkeamman verotuksen piirissä. Veronkorotuksen toteuttamisessa on myös otettava huomioon, että rakennedirektiivin säännökset tuoteryhmittäin sallituista veronporrastuksista rajoittavat veronkorotuksen kohdistamista juomaryhmän sisällä. Esimerkiksi etyylialkoholin tuoteryhmässä vero voidaan direktiivin mukaan porrastaa kahteen tasoon, mutta ainoastaan siten, että enintään 10 prosentin etyylialkoholille saadaan säätää tavanomaista verokantaa alhaisempi taso. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kyseiseen tuoteryhmään kuuluville etyylialkoholipohjaisille alkoholipitoisuudeltaan 5,5 tilavuusprosenttisille long drink -juomille voidaan säätää alempi, mutta ei korkeampaa verotasoa kuin tätä vahvemmille saman tuoteryhmän tuotteille. Oluen tuoteryhmässä pienpanimoille myönnettävän veronalennuksen lisäksi vain enintään 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävälle oluelle voidaan säätää alennettu verotaso. Vuodesta 2022 lähtien raja nousee 3,5 tilavuusprosenttiin. Muilta osin verotason on oltava sama senttilitralla oluen sisältämää etyylialkoholia. Muiden mietojen käymisteitse valmistettujen juomien veron porrastaminen on direktiivin mukaan väljempää.

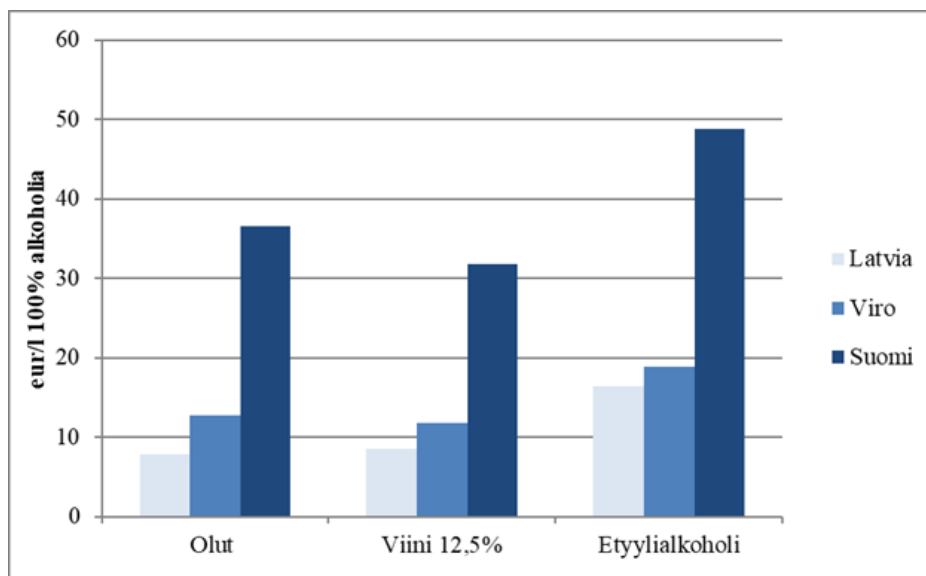
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Virossa on korotettu alkoholiveroa useaan otteeseen 2010-luvulla. Korotukset ovat olleet suhteellisen maltillisia, mutta vuonna 2017 erityisesti mietojen juomien verotasoa korotettiin merkittävästi. Esimerkiksi oluen vero yli kaksinkertaistui edellisvuoteen verrattuna. Tämän seurauksena alkoholin hintaero Latviaan nähden kasvoi ja matkustajatuonti Latviasta Viroon kasvoi selvästi, kun taas Suomeen suuntautunut matkustajatuonti laski. Matkustajatuonnin lisääntymisen vuoksi suunniteltuja uusia, laissa olevia veronkorotuksia aluksi peruttiin ja lopulta Virossa alennettiin alkoholiveroja 25 prosentilla heinäkuussa 2019.

Latvia on viime vuosina myös korottanut alkoholiverojaan maltillisesti, mutta verotasot ovat olleet Viron verotasoa selvästi alhaisempia. Latvia vastasi Viron veronalennuksiin laskemalla väkevien alkoholijuomien veroa 15 prosentilla elokuussa 2019. Latvia korotti alkoholiverojaan viidellä prosentilla maaliskuussa 2020, mutta korotuksen vaikutus alkoholijuomien hintoihin on suhteellisen pieni.

Viron verotasot ovat juomaryhmästä riippuen noin 35—40 prosenttia Suomen tasosta. Latvian verotasot ovat Viroa alhaisempia ja ovat noin 20—35 prosenttia Suomen verotasosta.

Kuva 6. Oluen, viinin ja etyylialkoholin verotasot Suomessa, Virossa ja Latviassa heinäkuussa 2020, euroa litraa sataprosenttista alkoholia kohden

Verotasojen vertailussa on huomioitava se, että alkoholilain muutoksista huolimatta alkoholin saatavuutta on rajoitettu Suomessa merkittävästi ja jakelukanavat poikkeavat maiden välillä sekä rakenteeltaan, rajoituksiltaan, hinnoiltaan että määrältään. Hintaeroihin vaikuttavat myös erot verottomissa hinnoissa ja arvonlisäverokannoissa sekä Alkon hinnoittelukertoimet. Tämän vuoksi veroerot eivät välttämättä kuvasta hintaeroja.

Suomen ja Viron välinen alkoholijuomien euromääräinen hintaero on edelleen merkittävä. Hintaero riippuu kuitenkin tuotteesta ja siitä, mitkä tuotteet katsotaan vertailukelpoisiksi. Esimerkiksi oluen hintaerot jäävät pienemmiksi, jos vertaillaan keskioluen hintatasoa Suomessa ja nelosoluen hintatasoa Virossa. Hintaero näyttää esimerkkitarkastelun perusteella olevan suurin väkevien juomien osalta. Halvimpien viinapullojen hinnat Virossa turistien suosimissa ostopaikoissa voivat olla alle puolet Suomen halvimpiin hintoihin nähden.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä toimittivat lausunnon seuraavat tahot: maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry, Kaupan liitto ry, Keskuskauppakamari, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry, Olutliitto ry, Oy Hartwall Ab, Oy Sinebrychoff Ab, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry, Pienpanimoliitto ry, Päivittäistavarakauppa ry, Suomen Alkoholijuomakauppa ry, Suomen Yrittäjät ry, Syöpäjärjestöt, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tulli, Verohallinto ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Lausunnoissaan sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä terveysjärjestöt kannattivat ehdotettuja tasasuuruksia veronkorotuksia. Myös Veronmaksajain keskusliitto piti ehdotettua kohdennusta perusteltuna eikä nähnyt veronkorotuksen ajoittamisella vuoden 2021 alkuun olevan huomattavaa estettä matkustajatuonnin näkökulmasta. Tulli toi esiin

salakuljetusrikollisuuden kasvun mahdollisuuden sekä sen, että matkustajatuonnin vaikeutumisen myötä alkoholin etämyynti näyttää lisääntyneen ja mahdollistavan aiempaa helpommin myös verojen välttämisen.

Elinkeinoelämää edustavien tahojen lausunnoissa veronkorotuksia pääasiallisesti vastustettiin ja osassa lausuntoja veronkorotuksen kohdentamiseen haluttiin muutosta. Esiin tuotiin muun muassa koronapandemian aiheuttama anniskelun lasku ja matkustajatuonnin ja internet-myyntiin lisääntymisen riski. Veronkorotuksen kohdennuksen osalta lausunnot erosivat kuitenkin toisistaan siinä, miten korotuksen painotusta haluttiin muutettavan. Osassa lausuntoja pidettiin perusteltuna, että korotus kohdistuisi ehdotettua enemmän väkeviin alkoholijuomiin tai viiniin ja osassa puolestaan mietoihin alkoholijuomiin. Keskuskauppakamarin mielestä veronkorotuksia tulisi kohdistaa mieluummin haittaveroihin kuin tuloveroihin, mutta olisi tärkeää, että veronkorotuksen vaikutusta etenkin kotimaisen myynnin korvautumiseen matkustajatuonnilla seurataan.

Lausunnoissa elinkeinoelämän edustajat näkivät myös, että vähän alkoholia sisältävien juomien suurempi veronkorotus olisi vastoin tavoitetta siirtää alkoholijuomien kulutusta miedompiin juomiin. Sosiaali- ja terveysministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Veronmaksajain keskusliitto ja EHYT ry pitivät vähän alkoholia sisältävien juomaryhmien suurempaa veronkorotusta perusteltuna. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoi, että erityisesti sokeripitoisten virvoitusjuomien, energiajuomien, vähän alkoholia sisältävien alkoholijuomien ja muiden alkoholijuomien verotusta tulisi mahdollisuuksien mukaan käsitellä kokonaisuutena. Veronmaksajain keskusliitto toi lausunnossaan myös esille, että alkoholijuomien valmistajilla voidaan todeta edelleen olevan erityinen kannustin tuottaa matalan alkoholipitoisuuden tuotteita. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ehdotti, että vähän alkoholia sisältävän oluen veron korotus toteutettaisiin ehdotettua pienempänä ja että virvoitusjuomaveron ja alkoholijuomaveron tasoja tarkasteltaisiin kokonaisuutena.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksella, maa- ja metsätalousministeriöllä, työ- ja elinkeinoministeriöllä, Suomen Yrittäjillä ja Verohallinnolla ei ollut huomautettavaa esityksestä.

Lausuntokierroksen jälkeen veronkorotuksen kohdennusta on muutettu siten, että viinin veronkorotus olisi lievästi muiden juomaryhmien veronkorotusta suurempi. Esityksen perusteluja on lausuntojen johdosta täydennetty muutamin paikoin. Lausunnot eivät kuitenkaan anna aihetta muihin muutoksiin esityksestä ilmenevillä perusteilla. Kuten esityksessä on tuotu esille, vähän alkoholia sisältävien juomien veronkorotus on ehdotettu toteutettavaksi asteittain, jotta veronkorotus ei muodostuisi liian suureksi.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2021.

8 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain (1471/1994) liite, sellaisena kuin se on laissa 1211/2019, seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 5.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Matti Vanhanen

VEROTAULUKKO

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuoteryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	24,75 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	38,05 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	36 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	198 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8	23.	287 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8 mutta enintään 15	24.	421 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	421 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Väli tuotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	501 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	771 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i>		
tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	30,90 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	50,35 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
Muut	46.	50,35 senttiä senttilitralta etyylialkoholia

Laki**alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain (1471/1994) liite, sellaisena kuin se on laissa 1211/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

VEROTAULUKKO

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuoteryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	11,40 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	36,50 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	32,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	191,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8	23.	275,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8 mutta enintään 15	24.	397,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	397,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Väli tuotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	478,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	738,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi</i>		
tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	11,40 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	48,80 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
Muut	46.	48,80 senttiä senttilitralta etyylialkoholia

*Ehdotus***VEROTAULUKKO**

Etyylialkoholipitoisuus tilavuusprosentteina	Tuoteryhmä	Veron määrä
<i>Olut</i>		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	24,75 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	38,05 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
<i>Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	36 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	198 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8	23.	287 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8 mutta enintään 15	24.	421 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Viinit</i>		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	421 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Välituotteet</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	501 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	771 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
<i>Etyylialkoholi tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet:</i>		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	30,90 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	50,35 senttiä senttilitralta etyylialkoholia
Muut	46.	50,35 senttiä senttilitralta etyylialkoholia